

มรดกธรรม

พระพรหมมัจฉาจารย์ หลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ
จากธรรมชาติ ๑๐ พ.ศ. ๒๔๕๔ คือนั้ธรรมชาติ ๑๐ ค.ศ. ๒๕๕๐

พูดดี

การใช้วาทีศิลปะอันก่อให้เกิดประโยชน์

พุดดี

การใช้วาทีศิลปะอันก่อให้เกิดประโยชน์

•

พระพรหมมังคลาจารย์ (หลวงปู่บุญญานันทภิกขุ)

เพื่อการสร้างความประทับใจในการพุด

เพื่อสร้างสถานภาพทางใจที่ดีของผู้ฟัง

.....

.....

คำนำ

สุภาสิตา จ ยา วาจา เอตมมมงคลมุตตม

พุดดี เป็นมงคลอันอุดม

พุทธศาสนสุภาสิตที่ได้ยกมากล่าวข้างต้น เป็นพระวจนะขององค์สมเด็จพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย ประารถนาให้ได้ล่วงพ้นจากความทุกข์ทั้งปวง พุทธศาสนสุภาสิตทั้งหลายจึงเป็นสุภาสิตที่พระเดชพระคุณ พระพรหมมังคลาจารย์ หลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ ได้อัญเชิญมาปาฐกถาเทศนาอบรมสั่งสอนพุทธศาสนิกชนอยู่ตลอดเสมอมา

ปาฐกถาธรรมเรื่องนี้ ได้กล่าวถึงเรื่อง **พุดดี...การใช้วาทะศิลป์อันก่อให้เกิดประโยชน์** อันสาธุชนพึงนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต เพื่อความสงบสุขจักบังเกิดขึ้นแก่ตนเองครอบครัวและสังคมสืบไป

ธรรมสภา ขอกราบนมัสการขอบพระคุณ พระเดชพระคุณหลวงพ่อปัญญาันทภิกขุ ที่ได้เมตตาให้ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม จัดพิมพ์พระธรรมคำสอนอันมีค่ายิ่งออกเผยแพร่ เพื่อความเจริญแพร่หลายแห่งธรรมและความเจริญงอกงามแห่งปัญญาจักบังเกิดแก่พุทธศาสนิกชนโดยทั่วกัน

ด้วยความสุจริต หวังดี

ธรรมสภาปรารถนาให้โลกพบกับความสงบสุข

สารบัญ

พุดติ : การใช้วาทะศิลป์อันก่อให้เกิดประโยชน์

ปาก : สิ่งที่แสดงให้รู้ถึงความรู้สึกในจิตใจ	๗
คนปากเหม็น คนปากหอม	๘
กาย วาจา ใจ เป็นเรื่องสำคัญของชีวิต	๙
วาจา...นำความทุกข์มาให้มากกว่ากายและใจ	๙
พึงระมัดระวังในการเปล่งวาจา	๑๐
เปล่งแต่วาจาที่อ่อนหวาน ไพเราะ	๑๑
ผู้สำรวจปากเป็นผู้มีสติคอยกำกับทุกขณะที่พูด	๑๑
กล่าววาจาให้เหมาะกับเวลา บุคคล เหตุการณ์	๑๒
โทษพราหมณ์ห้ามทัพแย่งพระธาตุนครพุทธเจ้า	๑๒
ผู้มีวาทะศิลป์ ทำเรื่องร้ายให้กลายเป็นดีได้	๑๓
สิ่งที่จำเป็นต้องรู้ในการติดต่อคบค้าสมาคม	๑๕
สร้างความประทับใจในครั้งแรกของการพูด	๑๖
พูดอย่างไรให้คนฟังประทับใจ	๑๗
พูดอย่างไรให้เกิดความไว้นับถือ	๑๘
ความเป็นกลางแท้จริงเกิดจากใจที่เป็นกลาง	๑๙
พูดอย่างไรจึงเป็นการพูดที่เป็นกลาง	๒๐
ใจร้อน...คำพูดก็ร้อน ใจเย็น...คำพูดก็เย็น	๒๒
สร้างความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นระหว่างพูด	๒๔

กล่าวแต่ถ้อยคำอ่อนหวาน นิมนวล	๒๗
แม้สัตว์เดรัจฉานยังชอบวาทะที่อ่อนหวาน	๒๗
ศิลปะการพูดใช้คนให้สำเร็จประโยชน์	๒๙
บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น	๓๐
เครื่องสมานมิตรไมตรี	๓๒
ไม่กล่าววาทะหยาบคาย ส่อเสียด	๓๓
เมื่อพูดเรื่องที่มีประโยชน์ไม่ได้ ก็นิ่งเสียดีกว่า	๓๔
สนทนาแต่เรื่องที่ไม่กระทบกระเทือนบุคคลอื่น	๓๕
สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กัน	๓๕
มองหาความดีของผู้อื่น ทำให้จิตใจเราดีขึ้น	๓๖
พูดแต่ความดีของผู้อื่น จิตใจเราจักดีตาม	๓๗
พูดเพื่อสร้างสถานภาพทางใจของผู้ฟัง	๓๘
ทานทางคำพูด	๓๙

อมตวาทะ ปัญญานันทภิกขุ

เส้นทางชีวิต	๔๐
แบ่งปัน	๔๑
เวลา	๔๓
ให้อภัย	๔๔
แพ้เพื่อชนะ	๔๗

- ชาวพุทธ . . .

ควรจะดำเนินในทางเสียสละเพื่อส่วนรวม
ตามแบบของพระบรมครู...พระองค์ทรงสละมากมาย
ขนาดจนไม่มีใครมีความเสียสละเท่าพระองค์
ในโลกนี้มีกษัตริย์นับเป็นจำนวนพัน
แต่ไม่เคยเห็นใครสละโลกออกบวชเพื่อโลกเลย
มีองค์เดียวเท่านั้นที่ยิ่งด้วยความเสียสละ
เคยมีทุกอย่าง เคยสุขทุกอย่าง...แต่เลิกหมดทุกอย่าง
พระองค์เป็นผู้ไม่มีอะไร...มีสมบัติติดตัวเพียงผ้าสามผืน
กับภาชนะดินสำหรับใส่ข้าวเท่านั้น
จงเพาะนิสัยให้เป็นคนดูไม่ได้
...เมื่อเห็นผู้อื่นเขากำลังต้องการความช่วยเหลือ
จงเตรียมตัวให้พร้อมเพื่อรับใช้ผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ
อมตวาจาปัญญาอันมหิกษุ

พุดดี

การใช้วาทีศิลปะอันก่อให้เกิดประโยชน์

ญาติโยมพุทธบริษัททั้งหลาย

ณ บัดนี้ ถึงเวลาของการฟังปาฐกถาธรรมะอันเป็นหลักคำสอนในทางพระพุทธศาสนาแล้ว ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งอกตั้งใจฟังด้วยดี เพื่อให้ได้ประโยชน์อันเกิดขึ้นจากการฟังตามสมควรแก่เวลา

ปาก : สิ่ง que แสดงให้รู้ถึงความรู้สึกในจิตใจ

ในวันนี้ จะได้พุดถึง คุณธรรมของบุคคลในเรื่อง ถ้อยคำอ่อนหวาน เว้นคำส่อเสียด

คนเราทุกคนมีอวัยวะอย่างหนึ่งที่สำคัญก็คือปาก ปากเป็นอวัยวะที่สำคัญที่สุดสำหรับชีวิตก็ว่าได้ เพราะ

เป็นที่สำหรับแสดงออกซึ่งความรู้สึกในใจ แล้วก็เป็นที่ที่จะนำวัตถุเข้าไปเลี้ยงร่างกาย คืออาหารและน้ำดื่ม คำพูดที่ออกมาจากใจก็ผ่านปากของเรา

ในเรื่องอาหารการกินการดื่มนี่ไม่สู้กระไร เพราะว่าก่อนที่เราจะรับอะไร เราก็ได้เลือกได้เฟ้นแล้ว

สิ่งใดดีมีประโยชน์แก่ร่างกายของเรา

...เราก็รับสิ่งนั้นเข้าไป

สิ่งใดไม่เป็นประโยชน์แก่ร่างกายของเรา

...เราก็งดเว้นสิ่งนั้น

คนปากเหม็น คนปากหอม

ส่วนเรื่องที่มีมันจะออกมาจากข้างใน ค่อนข้างจะลำบากสักหน่อย เพราะว่าปกติคนเราไม่มีสติควบคุมตัวเองอยู่เสมอไป ไม่มีปัญญาหาเหตุผลในเรื่องที่ตนจะทำอยู่เสมอไป เวลาพูดอะไรออกมา...บางครั้งอาจพูดคำไม่ดีก็ได้ บางครั้งอาจพูดคำดีมีคุณค่าก็ได้

คนใดพูดคำไม่ดีบ่อยๆ เรียกว่าเป็นคนปากเหม็น

คนใดพูดดีบ่อยๆ ก็เรียกว่าเป็นคนปากหอม

กาย วาจา ใจ เป็นเรื่องสำคัญของชีวิต

ปากของเรานั้น จะทำคนให้เป็นมิตรก็ได้ จะทำ
คนให้เป็นศัตรูก็ได้ จะทำคนให้รักกันก็ได้ จะทำคนให้
ต่อยกันก็ได้...ด้วยปากนี่เอง คือคำพูดนี่มันสำคัญเป็น
นักหนา ถ้าหากว่า พูดออกไปดีก็มีคุณค่า พูดถ้อยคำที่
ไม่ดีก็หมดคุณค่า

ในทางศาสนาสอนมากเหมือนกันในเรื่องนี้ เพราะ
ฉะนั้นจึงได้สอนหลักไว้ว่า กาย วาจา ใจ

คนเรา... ทำชั่ว...ทำดี ทางกายก็ได้

ทำชั่ว...ทำดี ทางวาจาก็ได้

ทำชั่ว...ทำดี ทางใจก็ได้

วาจา...นำความทุกข์มาให้มากกว่ากายและใจ

แต่ว่า “ใจ” นั้นแหละ มันเป็นมูลฐานใหญ่ของการ
กระทำทั้งหลายทั้งปวง แต่ว่าเรื่องของกายกับวาจา
ถ้าพูดกันไปแล้ว วาจาอาจจะนำความทุกข์มาให้แก่คน
มากกว่าทางกาย เพราะกายของเราใช้น้อยกว่าวาจา คือ
อวัยวะในร่างกายของเรา...ปากนี่ใช้มากที่สุด

พึงระมัดระวังในการเปล่งวาจา

วันหนึ่งๆ ถ้าเราคำนวณดูแล้ว จะพบว่าใช้ปากมากกว่าส่วนอื่นใดของร่างกาย ตื่นเช้ามาก็ใช้ปากแล้ว ยิ่งคนที่เป็แม่บ้านแม่เรือน พอตื่นเช้าก็ต้องใช้ปากแล้ว ต้องว่าคนนั้นคนนี้ก็กินอยู่เรื่อยไป เวลาไปทำงานทำการ ก็ต้องใช้ปากอยู่ตลอดเวลา คนที่พูดมากก็เรียกว่าใช้ปากมาก ถ้าพูดน้อยก็ใช้ปากน้อยหน่อย

ผู้ใดพูดมาก...ก็อาจผิดพลาดมาก

แต่ถ้าพูดน้อยๆ...ก็อาจผิดพลาดน้อย

ผู้ใดสำรวจมปากไว้ได้...

ภัยอันจะเกิดขึ้นจากปากก็มีน้อยเป็นธรรมดา

แต่ถ้าหากว่าเราระวังปากของเราไม่ได้ พูดพล่อยๆ พูดเรื่อยๆไป มันก็เป็นเหตุให้เกิดความทุกข์เดือดร้อน คำพูดของคนเพียงคำเดียว อาจจะเป็นเหตุให้เป็นภัยแก่ชาติ แก่บ้านเมือง แก่ทรัพย์สิ้นเงินทองก็ได้ เพราะคำพูดเพียงคำเดียว

เพราะฉะนั้น จึงควรจะได้ระมัดระวังในการที่จะเปล่งวาจาออกไป

เปล่งแต่วาจาที่อ่อนหวาน ไพเราะ

ในพระพุทธศาสนา มีพระพุทธานุญาตอยู่บทหนึ่ง กล่าวไว้ว่า “จงเปล่งวาจาที่งาม” นั่นก็หมายความว่า อ่อนหวาน ไพเราะ เสนาะ โสติด ไม่เปล่งวาจาประเภทที่ หยาบคาย ทำลายประโยชน์ของตน ของท่าน

ผู้สำรวมปากเป็นผู้มีสติคอยกำกับทุกขณะที่พูด

การพูดอะไรออกไป จึงต้องมีสติคอยกำกับอยู่ตลอดเวลา เรียกว่า เป็นผู้สำรวมปาก ถ้าหากว่าพูดน้อย แต่ได้ประโยชน์ ดีกว่าพูดมากแต่ไม่ได้ประโยชน์อะไร

เรื่องการพูด...ถ้าใช้ถ้อยคำอ่อนหวานสมานใจ...ไปไหนก็ไม่ลำบาก มีคนรัก มีคนชอบ แต่ถ้าเราพูดจาที่ หยาบคาย แสลงหู...ไปที่ใดก็ไม่มีความชอบ

เราจะเห็นว่า คนบางคนพูดอะไรคนไม่ฟัง เพราะอะไรจึงเป็นเช่นนั้น เพราะว่าเป็นคนใช้ปากไม่เป็น เป็นคนไม่รู้จักใช้วาระเวลานี้ให้เป็นคุณประโยชน์ เวลาพูดออกไปที่ไรเพื่อนๆ ก็เบือนหน้าหนี ไม่ยอมรับฟังคำพูดนั้นๆ อันนี้เป็นการทำลายคุณค่าของตัวเอง เพราะการ

พูดมันสร้างคุณค่าแก่ชีวิตได้ ใครพูดเป็น...ก็เป็นคนดี
มีคุณมีค่า พูดไม่เป็นก็ไร้คุณค่าไปได้เหมือนกัน

กล่าววาจาให้เหมาะกับเวลา บุคคล เหตุการณ์

โกษาปาน ทูตเอกของเมืองไทยไปฝรั่งเศส ปรากฏ
ว่าเป็นนักพูดที่สำคัญ พูดเหมาะแก่เวลา แก่บุคคล พูด
เหมาะแก่เหตุการณ์ ไม่ว่าจะไปพูดอะไรที่บ้านใคร ใน
เหตุการณ์อะไรก็ตาม ท่านหาคำพูดมาให้เหมาะแก่
เรื่องนั้นๆ อยู่เสมอ ใครๆ ได้พบแล้วก็ย่อมจะพออกพอใจ
ในคำพูดของท่านทั้งนั้น

โดยเฉพาะคนที่ไปพูดจาประนีประนอมในเรื่อง
อะไรต่างๆ ถ้าว่าเป็นคนที่ใช้วาจาเป็นแล้ว ก็จะเป็น
ประโยชน์มาก คนจะต่อจะตีกัน...ไปพูดให้เขาสงบเสีย
ไม่ต้องทะเลาะกันก็ได้

โทษพราหมณ์ห้ามทัพแย่งพระธาตุพระพุทธรเจ้า

ในพุทธประวัติ เวลาพระพุทธรเจ้าปรินิพพานแล้ว
มีพราหมณ์ท่านหนึ่ง ชื่อว่า “โทษพราหมณ์”

พราหมณ์คนนี้ท่านเป็นคนพูดเก่งเหมือนกัน พูดห้ามทัพได้ เขากำลังจะรบกันแล้ว แต่ท่านพูดไม่ให้อรบกันได้ เรื่องที่จะรบกันก็ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย คือเป็นเรื่องแย่งพระธาตุของพระพุทธเจ้า กษัตริย์แปดนครต่างยกกองทัพมาเลยทีเดียว มาตั้งล้อมเมืองกุสินารา แล้วก็ต้องการเอาพระธาตุ ครั้งแรกก็มาเพียงพวกเดียว...เขาก็ไม่แบ่งให้ มากันมากเข้าก็เลยทำท่าจะรบกันแล้วด้วยเรื่องแย่งพระธาตุ

ผู้มีวาตะศิลป์ ทำเรื่องร้ายให้กลายเป็นดีได้

พราหมณ์ชื่อว่าโทณะท่านคงเป็นคนมีวาตะศิลป์เลยไปพูดให้ท่านเหล่านั้นฟังว่า...

“พวกเราทั้งหลายที่มาประชุมกันในสถานที่นี้ เรามาเพื่อประสงค์อะไร ทุกคนมาเพื่อต้องการพระธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็แสดงว่าทุกท่านที่มาเคารพภักตบูชาพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อเราเคารพบูชาองค์พระผู้มีพระภาคเจ้า ก็ต้องการสิ่งเป็นเครื่องหมายแทนพระองค์ไปไว้เคารพกราบไหว้สักการะ ได้ไปแต่เพียง

พระธาตุก็ไม่สำคัญสักซึ่งอะไร แต่ถ้าเราได้ธรรมะใสใจ
ไปด้วยแล้วจะสำคัญมากกว่านั้น

ก็องค์พระผู้มีพระภาคเจ้าของชาวเรานั้น เป็นผู้
สรรเสริญความสงบ สงัเสริมสันติอยู่ตลอดเวลา พวกเรา
ต่างก็รักพระองค์ เคารพพระองค์ จะมาทำการรบรา
ฆ่าฟันกันด้วยเรื่องพระธาตุนั้นเป็นการถูกพุทธประสงค์
หรือไม่ ขอให้ท่านทั้งหลายได้คิดดูอย่างรอบคอบ”

เมื่อพูดไปเช่นนั้นแล้ว แม่ทัพนายกองทั้งหลายที่
มานั้นก็นึกได้ว่า ไม่สมควรในการที่จะประหารต่อกัน
ด้วยเรื่องพระธาตุ แต่ว่าเราควรจะประนีประนอมกัน
เสียดีกว่า เพราะฉะนั้นจึงได้มอบหมายให้พราหมณ์นั้น
เป็นหัวหน้าแบ่งพระธาตุ ทำการตวงแบ่งพระธาตุของ
พระองค์ไปให้ทุกคนเสมอกัน โทณพราหมณ์ท่านก็เอา
ทะนานทองตักตวงพระธาตุแจกแก่กษัตริย์เหล่านั้น
เรียบร้อย ไม่มีเรื่องเสียหายอะไรเกิดขึ้น

อันนี้ก็แสดงว่า วาทะของคนนี้สามารถเอาชนะ
เหล็กได้ ลินคนชนะเหล็กได้ แต่ถ้าหากว่าพูดไม่เป็น
ลिनก็แพ้เหล็กได้เหมือนกัน การพูดจึงเป็นเรื่องสำคัญ

สิ่งที่จำเป็นต้องรู้ในการติดต่อคบค้าสมาคม

ในการคบค้าสมาคมกัน เราจะรักใคร่ชอบพอกัน
ก็อยู่ที่ลึนของเรานั้นเอง

คนบางคนไปติดต่อกันอะไรเสียหายทุกที
ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น?

เพราะไม่รู้จักใช้คำพูดที่จะพูดจากับเขาเหล่านั้น
พูดให้เขาโกรธเสียบ้าง ให้เขาเกลียดเสียบ้าง พูดให้เขา
น้อยเนื้อต่ำใจบ้าง พูดอะไรออกไปแต่ละคำนั้นไม่เป็น
เครื่องสมานมิตร ก็เพราะว่าใช้คำพูดไม่เหมาะแก่เรื่อง
ไม่เหมาะแก่เหตุการณ์

เช่นว่าเราไปพูดยกตนข่มท่าน อย่างนี้ก็ไม่เหมาะ
เพราะว่า คนเราไม่ชอบให้ใครใหญ่กว่าตัว สันดานของ
มนุษย์ปกติเป็นอย่างนั้น คือมักจะไม่นชอบให้ใครใหญ่
กว่าตัว ไม่ชอบให้ใครมาทำอะไรที่ทำให้ตัวต้องน้อย
ลงไป เราต้องรู้ในเรื่องนี้ไว้ รู้ว่าคนเราไม่ชอบเล็ก แต่ว่า
ชอบใหญ่ทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นคนยากจน ขาวนา ชาวไร่
หรือใครๆก็ตาม เขาไม่ชอบความเล็ก แต่ว่าเขาชอบ
ความใหญ่

สร้างแรงบันดาลใจในครั้งแรกของการพูด

เมื่อเราจะไปหาใคร จะพูดอะไรกับใคร อย่าพูดให้เขารู้สึกว่าน้อยเนื้อต่ำใจ หรือให้เขารู้สึกว่ามีปมด้อยกว่าคนที่ไปพูดด้วย แต่พูดให้เขาภูมิใจอกภูมิใจว่าเรานี่เป็นคนสำคัญไม่ใช่ย่อย คนนั้นยังมาจ้อเรา ยังมาพูดกับเรา อย่างนั้นอย่างนี้เป็นต้น

เพราะฉะนั้นการที่จะใช้คำพูดออกไปครั้งแรกกับคนที่มาประชุมกันมากๆ ถ้าหากว่าพูดเป็นก็ได้ประโยชน์มากหลาย คือเป็นเหตุให้เกิดความเชื่อ เกิดความตั้งใจที่จะรับฟัง

คราวหนึ่ง มีการประชุมใหญ่ในอเมริกา เรียกว่าประชุมสันนิบาตศาสนา ที่เมืองชิคาโก สมัยนั้นมีผู้แทนศาสนิกของศาสนาต่างๆไปร่วมประชุมเป็นจำนวนมาก แล้วก็พูดให้ที่ประชุมนั้นฟัง ข้อความที่พูดนั้นลึกซึ้ง เป็นธรรมะชั้นดีในศาสนาทั้งนั้นที่เอาไปพูด แต่มีท่านหนึ่งเป็นผู้แทนนักบวชฮินดู (เวทันทะ) แทนพวกศาสนาฮินดูนิกายเวทันทะนักบวชเขาเรียกว่าสวามี ชื่อวิเวกนันทะ เมื่อท่านผู้นี้ลุกขึ้นยืนพูดครั้งแรกมีการปรบมือนานที่สุด

ทำไมจึงได้มีการปรบมือให้เกียรตินานเช่นนั้น?

คือแกพูดว่า “พี่น้องชาวอเมริกาทั้งหลาย...” ที่นี้
คนอเมริกันก็ชอบใจ เพราะว่าเขาชอบความเสมอภาค
ไม่ชอบความเป็นคนอื่น พูดออกไปว่าพี่น้องหญิงชาย
ชาวอเมริกันทั้งหลาย เขาก็พอใจกันใหญ่ เมื่อพอใจมาก
แล้วแกก็พูดอะไรๆต่อไป ได้ประโยชน์จากการพูดนั้น
เป็นอย่างดี อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ

เพราะฉะนั้นเวลาจะไปพูดอะไร ก็ต้องวางแผน
เหมือนกัน ถ้าเป็นเรื่องสำคัญที่จะโน้มน้อมชักจูงจิตใจ
คนให้เข้ามาหาเรา หรือทำให้เกิดความเห็นด้วยกับเรื่องที่เรา
จะพูด ขึ้นต้นต้องให้เขาพอใจ ถ้าขึ้นต้นเขาไม่พอใจ
เสียแล้ว เราจะพูดอะไรไปก็ไม่ได้เรื่อง เพราะว่าเขาปิด
ประตูเสียแล้ว...ไม่รับฟัง เรื่องมันก็ไม่ได้ประโยชน์

พูดอย่างไรให้คนฟังประทับใจ

เราจะพูดอย่างไรดีให้คนที่มาประชุมนั้นเขายินดี
รับฟังเรา?...ต้องพูดให้เขาสบายใจ ต้องแสดงความเป็น
กันเอง เป็นพี่น้อง อย่าไปแสดงความเป็นใหญ่กับเขา

ในเวลา^๑ที่ทางราชการประชุมประชาชน ข้าราชการบางคนขึ้นพูดบนเวที แล้วก็พูดว่า “ราษฎรทั้งหลาย...” การพูดคำเช่นนั้นรู้สึกว่าจะไม่สมควร ควรจะเรียกว่าพี่น้องผู้ร่วมทุกข์ทั้งหลาย หรือพี่น้องร่วมสุขร่วมทุกข์ทั้งหลาย หรือว่าญาติทั้งหลายอะไรก็ว่าไป ให้มันเป็นกันเอง ให้มันมีความเสมอภาค อย่าให้เป็นการแบ่งชั้นวรรณะระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง คำพูดนั้นก็จะมีค่ามีราคา

พูดอย่างไรให้เกิดความไว้นือเชื่อใจ

อีกประการหนึ่ง ถ้าสมมติว่าคนสองฝ่ายเขากำลังทะเลาะกันอยู่ เราจะไปพูดอย่างไรให้คนสองฝ่ายนั้นคืนดีกันได้ เรื่องนี้สำคัญนัก

ถ้าเราไปพูดเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น...นั้นมันไม่ได้แล้ว ความเป็นกลางมันไม่มี พอเอียงเข้าข้างฝ่ายนาย ก. นาย ข. ก็ไม่ชอบใจ ถ้าเอียงไปข้างนาย ข. ข้างนาย ก. ก็ไม่ชอบใจ

เราจะทำอย่างไรให้มันเกิดความ^๒เป็นกลางขึ้นในระหว่างคนทั้งสองฝ่าย?

อันเรื่องอย่างนี้มันต้องมีไหวพริบในการที่จะพูดให้
คนทั้งสองนั้นรู้สึกว่ เรานี้เป็นผู้เข้ามาประนีประนอม
ไม่ได้เข้ามาเพื่อประโยชน์ของใคร ถ้าเราไปทำอะไรให้
อีกฝ่ายหนึ่งรู้สึกว่เราเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะฟังเป็น
ว่ลำเอียงกับคนเหล่านั้น เขาก็จะไม่รับฟังคำพูดของเรา
เขาจะไม่ไว้ใจเรา เพราะนี่ก็ว่มาเพื่อผู้หนึ่ง เรามาเพื่อ
ฝ่ายนี้ ความไว้เนื้อเชื่อใจมันก็หายไป

ความเป็นกลางแท้จริงเกิดจากใจที่เป็นกลาง

เราจะทำอย่างไรให้คนทั้งสองที่ทะเลาะเบาะแว้ง
หรือมีกรณีพิพาทกันอยู่นั้นได้เกิดความไว้เนื้อเชื่อใจ

การที่จะให้เขาไว้เนื้อเชื่อใจได้นั้น ก็จะต้องเป็น
กลางอย่างแท้จริง การเป็นกลางอย่างแท้จริงนั้นไม่ใช่
เป็นเพียงคำพูด แต่ว่ต้องเป็นไปจากพื้นฐานหรือจิตใจ
ของเรา ถ้าใจของเรามันมีพื้นฐานผิด...แม้คำพูดออก
มาจะดีอย่างไรก็ไม่เหมาะ เราจะต้องทำใจเราเสียก่อน
เพราะเขามีคำพูดว่ “ว่จาเช่นน้ำใจ” คือฐานมันเป็น
อย่างไร ผลออกมาก็เป็นอย่างนั้น

เพราะฉะนั้นเมื่อจะไปทำอะไรในรูปอย่างนั้น เราจะต้องวางใจเป็นกลาง ไม่เข้าใครออกใคร ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แต่เราจะต้องนึกว่าเราทำไปเพื่อประสานสมานไมตรีของคนทั้งสอง ให้ได้อยู่ร่วมกันด้วยความสบายใจต่อไป แล้วก็พูดให้เป็นกลางออกไป

พูดอย่างไรจึงเป็นการพูดที่เป็นกลาง

ในการพูดเป็นกลางนั้นเราจะพูดอย่างไร?...เราไม่พูดว่าใครผิดใครถูก ถ้าไปพูดว่าคนใดผิดคนใดถูก...เกิดเรื่องแน่

เช่นพูดว่า นาย ก. ทำไม่ถูก นาย ก. ไม่ชอบแล้ว พื้นฐานในใจก็ไม่ดีอยู่แล้วในเวลานั้น โกรธนาย ข. อยู่แล้ว นาย ข. ก็โกรธนาย ก. อยู่แล้ว แต่ถ้าเราไปพูดว่า นาย ก. ทำไม่ถูกอย่างนั้น นาย ก. ก็โกรธ เป็นเพราะว่าพื้นฐานมันโกรธอยู่แล้ว นาย ก. จะหาว่าเราเข้าข้างนาย ข. ถ้าเราไปพูดว่า นาย ข. ผิด นาย ข. ก็นึกว่าเราเข้าข้างนาย ก. เลยไปกันใหญ่

อย่าไปพูดเรื่องบุคคล แต่เราต้องพูดเรื่องเป็นกลาง คือพูดว่าอะไรถูก อะไรผิด อย่าพูดว่าใครถูก ใครผิด ถ้าพูดว่าใครถูก ใครผิด มันกระทบกระเทือนน้ำใจกัน

แต่เราพูดว่าอะไรมันผิดในแง่ที่ดีกว่า เช่นเราพูดว่าความแตกแยกกันนี้ไม่ดี ความสามัคคีนั้นดีกว่า การทะเลาะเบาะแว้งกันไม่ได้อะไร การหันหน้าเข้าหากันนั้นมันได้ประโยชน์มากกว่า เราอยู่กันด้วยความรักดีกว่า อยู่กันด้วยความเกลียด คนเราเวลาเกลียดกันแล้วมองดูหน้ากันก็ไม่ได้ เดินสวนทางกันก็مينหน้าไปคนละทิศละทาง ทั้ๆที่ต้องพบกันบ่อยๆ อย่างนี้มันสบายใจใหม่ ลองถามกันดู

เขาก็จะค่อยคิดออก รู้สึกว่า เออ...มันเป็นอย่างนั้น เป็นเรื่องไม่สมควรในการที่จะอยู่กันในรูปอย่างนั้น ค่อยพูดค่อยจาให้เห็นผิดเห็นถูกในเรื่องที่กำลังกระทำกันอยู่ เมื่อพูดเช่นนั้น นาย ก. ก็ไม่เสียใจ นาย ข. ก็ไม่เสียใจ แต่ว่าต่างคนต่างสำนึกได้ว่าเรามันผิดทั้งคู่ เพราะการกระทำของเรามันไม่ดี เราก็สมานคนเหล่านั้นเข้ากันได้ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญอยู่ การพูดให้คนสำนึกว่าตัวผิดนั้น

ต้องให้รู้ว่าอะไรถูก อะไรผิด เรื่องนี้เป็นเรื่องที่น่าคิดอีก
ประการหนึ่ง

ใจร้อน...คำพูดก็ร้อน ใจเย็น...คำพูดก็เย็น

การพูดของคนเราไม่ว่าในโอกาสใด จะต้องมีความที่
สงบและเยือกเย็น ถ้าใจร้อนมันก็ไม่ได้เหมือนกัน เพราะ
ถ้าใจร้อน...คำพูดก็ต้องร้อน ถ้าใจเย็น...คำพูดก็จะเย็น
เพราะฉะนั้นเวลาจะไปพูดอะไรในเรื่องร้อน ต้องทำใจ
ให้เย็นเสียก่อน

ทำใจให้สงบเยือกเย็นเสียก่อนที่จะกล่าววาจา

ได้เคยคุยกับพัสดีคนหนึ่งซึ่งปกครองเรือนจำ เป็น
ผู้ปกครองเรือนจำนี้มันอันตราย เพราะว่าผู้ต้องขังใน
เรือนจำมันจะเอะอะขึ้นเมื่อไหร่ก็ได้ ใครจะเอาไว้อยู่

แต่ว่าท่านผู้นี้มีลูกไม้ประหลาดอยู่หน่อย แถบออก
ว่า เวลาใดเกิดเรื่องเกิดราวอะไรขึ้นมาแล้ว ก็ไม่รีบร้อน
ไปทันทีหรอก รอให้ใจสงบเสียก่อน บอกว่าต้องไหว้พระ
สวดมนต์เสียก่อน เมื่อจะไปทำอะไรต้องเข้าห้องพระ

สวดมนต์ สวดพุทธคุณ สวดธรรมคุณ สวดสังฆคุณ สวด
มาตั้งแต่เด็กๆแล้ว แก่เป็นมหาอายุวัด มาสอบได้ถึงหก
ประโยค...สวดมานานแล้ว

ถ้าสวดมนต์ไม่ถูกแล้วแกบอกว่ ไม่ได้เรื่องแล้ว
วันนั้นไปทำอะไรมันเลอะเต็มทน ฉะนั้นต้องสวดมนต์
เสียก่อน ถ้าสวดมนต์ถูกต้องเรียบร้อย...ไปได้ ไปแล้ว
ทำงานได้ ถ้าวันไหนสวดมนต์ไม่ถูกแล้ว วันนั้นทำอะไร
ไม่ได้ จิตใจไม่สงบ เดียวก็เกิดเรื่อง ใครมาทำขวางหู
ขวางตาเข้าหน่อย เดียวก็ทำอะไรเสียหาย

เพราะฉะนั้น ทุกครั้งที่มีเรื่องต้องนั่งสงบใจ ทำใจ
ให้สงบ จะทำอย่างไรก็ได้ แต่ว่าสวดมนต์เป็นเครื่อง
ทดสอบว่า เราใจสงบหรือเปล่า ถ้าใจสงบก็สวดมนต์ได้
เรียบร้อย ถ้าใจไม่สงบก็สวดผิดๆ ถูกๆ แม้ข้อที่เราเคย
สวดก็ผิดได้เหมือนกัน ลองดูก็ได้เรื่องนี้

เมื่อสวดมนต์สงบใจแล้ว ก็ลุกขึ้นเดินไปอย่างสงบ
ไม่แสดงอาการรีบร้อน ตื่นตาตื่นใจ ตกอกตกใจอะไร
อันภาพของคนสงบนั้นแหละ มันเป็นเครื่องกระทบใจคน
เหมือนกัน

คนที่มีความสงบ เป็นเครื่องจูงใจคนให้เกิดความสงบได้ ถ้าพูดออกมาด้วยความสงบอีก มันก็ยิ่งจูงหนักเข้าไปอีก ท่านจึงเดินไปด้วยความสงบอย่างนั้น

สร้างความเป็นกันเองให้เกิดขึ้นระหว่างพูด

เมื่อไปถึงก็ค่อยพูดค่อยจา ไม่พูดเรื่องที่ยุ่ง แต่ไปพูดเรื่องอื่นๆกันก่อน เช่นคราวหนึ่งเกิดเรื่องขึ้นที่เรือนจำจังหวัดสงขลา...นักโทษตีผู้คุม ผู้คุมต้องหนีเข้าห้องปิดประตูขังตัวเอง พวกเขาตีก็ล้อมอยู่ข้างนอก พอโผล่หัวมาก็กุบทันที มีคนไปบอกพัสตี พัสตีไหว้พระสวดมนต์เสร็จก็เดินตามสบายๆ มาถึงพวกนักโทษนั้นกำลังยืนหน้าตะมิงตั้งอยู่

พอพัสตีมา ท่านก็เรียกว่ามาทางนี้หน่อย พูดเสียงเรียบๆ พวกนั้นก็ต้องมา มาถึงก็บอกว่านั่งก่อน พอนั่งลงแล้วท่านพัสตีก็ล้วงห้อยาในกระเป่าออกมา บอกว่าสูบไปก่อน...ให้เจ้านั้นสูบบุหรี่ แกก็สูบเหมือนกัน สูบกันคนละมวน สูบกันจนหมดมวน แล้วก็ให้สูบอีกมวนหนึ่ง...ก็เพื่ออะไร ถ่วงเวลาให้ใจมันสบายอีกหน่อย

ครั้งเมื่อสบุหรือหิมดสองมวนแล้ว บอกว่า แหม!
วันนี้พัสดิร้อนเหลือเกิน อยากจะอาบน้ำหน่อย นักโทษ
บอกว่าผมตักให้เอง ไปที่บ่อน้ำแล้วก็ตักน้ำอาบให้ พัสดิ
ถามว่าสบุมีไหม นักโทษบอกว่ามีแต่สบุชั้นไลซ์ พัสดิ
ก็ว่าใช้ได้ทั้งนั้น สบุอะไรก็ได้ การพูดอย่างนั้นมันเกิด
ความเป็นกันเอง

ถ้าพูดว่า ้วย!...สบุชั้นไลซ์มันสำหรับล้างถ้วยชาม
จะเอามาถูก็ได้หรือวะ มันก็เป็นคนละชั้น เกิดอารมณ์
ขึ้นมา เขาเอามาแล้วก็ถูให้เลย อาบน้ำให้เสร็จเรียบร้อย
เย็นอกเย็นใจ ก็เลยไปนั่งถามว่า เออ...อะไรนะ ที่เขาว่า
มีเรื่องอะไรกันหรือพวกเรา?

เขาก็บอกว่า...ไม่มีอะไร นิดๆหน่อยๆ

ไหนเล่าให้ฟัง?

เขาก็เล่าให้ฟังบอกว่า นักโทษชนมันเทศสำหรับ
เอาไปแกง เมื่อผ่านนักโทษ...คนนั้นก็หยิบหัว คนนี้ก็
หยิบหัว กินดิบๆได้ แต่พอถึงนักโทษคนนี้หยิบ...ผู้คุมก็
ตีมือ พอตีมือก็โกรธ คนอื่นหยิบไม่ตี...มาตีคนเดียว
โกรธขึ้นมาก็เลยจะตีผู้คุม ผู้คุมก็เลยหนี เรื่องมันเท่านั้น

ถามว่าแล้วทำไมเราไปตีเขา? คนอื่นกินได้ทำไม
ผมกินไม่ได้

บอกว่า เออ...มันก็ถูกเหมือนกัน แต่ว่าเรานี่เป็น
ผู้ต้องขัง เขาเป็นผู้คุม การไปตีผู้คุมมันถูกไหมล่ะ? ...มัน
ผิดครับ

ผิดแล้วทำไมไปตีเขา? มือหยิบขึ้นมาก็เลยไปตีเอา
แล้วจะทำอย่างไร?...ที่นี้ผมจะต้องไปขอโทษผู้คุม
เสียหน่อย

มันไปเองลุกขึ้นไปเปิดประตู ผู้คุมออกมาก็กราบ
ลงที่เท้าเลย กราบแล้วมันก็หมดเรื่องกัน

ต่อมานักโทษคนนั้นออกจากเรือนจำไปอยู่บ้าน
มาเยี่ยมทีไรต้องเอาไก่มาฝากทุกที เอาไก่มาฝากท่าน
พัสดิเพราะรักชอบนั่นเอง

ที่ได้รักชอบนั้นเพราะอะไร? เพราะใจสงบ พุดจา
เรียบร้อย ไม่ให้กระทบกระเทือนจิตใจ ลงไปถึงดำ่ว่า...
อ้ายพวกนี้สันดานมันอย่างนี้ มันก็เหมือนเอาน้ำมันไป
ราดลงบนกองไฟ ไฟมันจะมอดแล้ว เอาน้ำมันมาราด
ก็ลุกฮือขึ้นมาอีกทีหนึ่ง มันก็เสียหาย

กล่าวแต่ถ้อยคำอ่อนหวาน นิ่มนวล

คนเราต้องทำให้ใจให้สงบเย็นไว้ จะพูดอะไรมันก็...
สบาย ไม่รุนแรง ไม่เดือดร้อน วาจาที่เปล่งออกมา ก็จะ
กลายเป็นวาจาที่ดีงาม

เราอยู่กับคนหลายๆ โดยเฉพาะคนใช้นี้สำคัญมาก
คนใช้ต้องระวังอย่าพูดจาหยาบค้ายกับเขา ต้องพูดคำ
ที่เรียกว่าอ่อนหวาน นิ่มนวล ให้เขาสบายใจ จะใช้อะไร
เขาก็ใช้ไปเถอะ ไม่เป็นไร แต่ว่าพูดให้มันอ่อนหวาน

แม้สัตว์เดรัจฉานยังชอบวาจาที่อ่อนหวาน

โคนันทวิศาลลากเกวียนไม่รอดนั้นเพราะอะไร?
เพราะคำว่า อ้ายโคซี่เกียจ เจ้าจงลากเกวียนไป มันเกิด
น้อยใจขึ้นมาว่า แหม!...มันจะใช้ช้า ยังพูดจาไม่น่าฟัง
เลยไม่ลากเลย ต้องเสียเงินพนัน แต่ที่หลังพูดอ่อนหวาน
ว่า พ่อโคเอ๊ย! เจ้าจงลากเกวียนไปเถอะ...มันก็จุดไป
พักเดียวก็ถึงปลายทางได้เรียบร้อย นี่เป็นคำพูดเท่านั้น
แหละ คนเราจะใช้คนต้องระวัง อย่าใช้ให้เขาหนักใจ ใช้
ให้เขาเบาใจ

ศิลปะในการพูดใช้คนให้สำเร็จประโยชน์

มีหลวงพ่อบุญหนึ่งที่สงขลา เขาเรียกว่า หลวงพ่อธรรมโฆษ วัดชื่อวัดธรรมโฆษ ท่านเองชื่อพ่อท่านคง แต่ไม่มีใครเรียกชื่อท่านหรอก เขาเรียกพ่อท่านธรรมโฆษ ทั้งนี้ ท่านเก่งในเรื่องการใช้คน ใช้ได้ทั้งนั้นไม่ว่าคนอะไร คนไม่เต็มบาท...ท่านก็ใช้ได้ คนขี้เกียจท่านก็ใช้ได้ คนเกะกะท่านก็ใช้ได้

วิธีใช้ของท่านไม่หนัก ถ้าเห็นคนมาก็เรียกมาใกล้ๆ มาถึงท่านถามว่าทำอะไรระหว่างนี้ อ้ายนั้นก็เฉลยบอกว่าไม่ได้ทำอะไร เออ...ดีแล้ว มานีๆ มาถึงท่านก็บอกว่าเอาไม้ขีดไฟไปโน่น ไปตรงโน้น ไม้ฟืนอยู่ตรงนั้น ไปเอาไม้ฟืนมาจุดไฟขึ้น จุดไฟเสร็จแล้วยังไม่บอกว่าเป็นน้ำ บอกให้ติดไฟก่อน ติดไฟแล้วบอกว่า มานีๆ นี่กาน้ำ...เอาไป เออล้างน้ำเสียก่อน แล้วเอาน้ำนั้นใส่ลงไป พอใส่เสร็จเอาไปตั้งลงบนไฟ

เสร็จแล้วไม่ใช่ท่านให้หยุด เรียกมาอีก นีๆ เข้าไปในโน้น เอาน้ำมาล้างเสีย แล้ววางไว้ที่นั่น เอาใบชาวางไว้ ใส่ลงไปโน้น...ใช้ต่อไป ในโน้น...น้ำตาลแวนมี

น้ำตาลโดนดทำไว้เป็นแวนๆ ไปเอาน้ำตาลมา เขามีด
ไปหั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ เอาใส่จานวางไว้ พอดีน้ำเดือด
พอน้ำเดือดบอกว่า โน่น! น้ำเดือดแล้วไปเอาน้ำมาใส่กา
เอาไปประเคนพระ... ใช้เรื่อย พอประเคนพระเสร็จแล้ว
นึกว่าได้หยุด มาเนี่ย...เอาไม้กวาดนี้ไป ที่ตรงนั้นขยะ
มันมาก กวาดขยะนั้นเสีย กวาดกองไว้ พอกองเสร็จแล้ว
เอานี้ไปโกยใส่ แล้วเอาไปใส่ที่กองมะพร้าว นั้น ไม่ได้หยุด
...คนนั้นถูกใช้วันยังค่ำ ท่านใช้เรื่อย ขยันใช้...คนใช้ก็
ต้องทำตามสั่ง ใช้ไม่หนักใจ

แต่มีอยู่คนหนึ่ง มันหลบเก่ง อ้ายนั้นพอหลวงพ่อก
ถามว่าทำอะไร? ผมมีธุระ ผ่านไปไม่เป็นไร มาที่ไรก็
ถามทุกที วันนั้นมันแผลอเข้าบอกว่าไม่ได้ทำอะไร ท่าน
ใช้เสียใหญ่เลย เดินพาไปชี้บอกว่าต้นมะพร้าวต้นนี้อยู่
ใกล้ศาลา มีลูกมันสุกอยู่หลายลูก หลังศาลาจะแตก
...ขึ้นทีนะ ขึ้นไปปลิดลงหมดต้นนั้น พอลงจากต้นนั้น
ต้นนี้มันอยู่ใกล้ครัว นั่นอยู่ใกล้โบสถ์ นี้อยูริมรั้ว หล่น
แล้วชาวบ้านเอาไปกินหมด...ขึ้นหมดทั้งวัดเลย ขึ้นเสร็จ
แล้วท่านให้เก็บมากองเอาไว้ กองเสร็จแล้วท่านให้ปอก

มะพร้าวอีก นายนั้นออกไปถึงหน้าวัดบอกว่า ภู...วันนี้
เสียท่าท่านพ่อ ท่านให้ขึ้นมะพร้าว ให้ปอกเสียงอมเลย
...เสียท่า

ท่านไม่ได้ใช้หนัก ใช้เบาๆ แล้วเวลาใช้ท่านก็ยิ้ม
หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสใจเบิกบาน ไม่โกรธไม่เคืองใคร
มีใจเย็น ใจดี ไม่มีโกรธใคร

บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น

พวกพี่น้องอิสลามชอบหาปลาในทะเล เวลาที่
ทอดแห...แหมันไปติดหิน หินหล่นอยู่ ท่านทำกำแพงวัด
ใหญ่โต หินเอาจามากๆก็มีหล่นลงไปทะเลบ้าง เจ้า
พวกนั้นก็มาฟ้องบอกว่า ไม่ไหวแล้วพ่อท่าน พวกชนหิน
เอาหินไปทิ้งไว้ในทะเล ผมทอดแห...แหเสียหาย แหติด
หินแล้วก็ขาดทุกที ท่านบอกว่า เออ! พวกนั้นก็เหลือเกิน
แต่ว่าภูจะไปว่ามันก็ไม่มีพยานหลักฐาน...ลำบาก ทีนี้
เอาอย่างนี้ดีกว่า พวกเอ็งทอดแหติดหินแล้วก็ดำลงไป
เอาหินขึ้นเรือมาให้ จะได้ว่าพวกนั้น ท่านก็เลยได้หินมา
ก่อกำแพงต่อไป

บัวไม่ให้ช้ำ น้ำไม่ให้ขุ่น คือวิธีการของท่าน ท่าน
ใจเย็น ใจสงบ ไม่มีใครโกรธเคืองท่าน นี่เขาเรียกว่ารู้จัก
ใช้คำพูด คนก็ไม่หนักอกหนักใจ ไม่ว่าจะเรื่องอะไร เวลา
ไปไหนพบใครแล้วก็ตั้งใจ ท่านพูดจาแนะนำดี

คราวหนึ่ง อาตมาไปเทศน์ที่วัดๆหนึ่ง ไปนั่งอยู่ที่
ศาลา ไม่มีใครสนใจ สององค์ไปนั่งอยู่ อยู่สักชั่วโมง
กว่าแล้ว หลวงพ่อนี้ไปถึงก็ไปนั่งด้วย พอไปถึงเท่านั้น
เอาเรื่องแล้ว เห็นพวกเรานั่งอยู่ไม่มีน้ำร้อนน้ำเย็นฉัน
ท่านก็บอกว่า เออ! เจ้างานเจ้าการมันไปไหนกันหมด
นิมนต์พระมาแล้วมันไม่ดูแล ให้พระนั่งปากแห้งอยู่
อย่างนี้ เรียกว่าเห็นใครมา...มานี่ๆ เรียกคนนั้นมา เออ
...ไปตามเถรนั้นมาที พอมาก็ว่าใครมานั่งอยู่นี่รู้ไหม?
ใครไปนิมนต์มา อะไรไม่ดูแล ไม่เอาใจใส่ พวกนั้นก็
วิ่งวุ่นหาน้ำร้อนน้ำชาอะไรมาเลี้ยง ครั้นพอถึงเวลาฉัน
อาหารท่านมากระซิบบอกว่า เทศน์แล้วก็ให้กลับไปวัด
อย่างนอนอยู่เลยที่วัดนี้ ดูท่าทางมันไม่ไหวแล้ว ท่านว่า
อย่างนั้น

ท่านรอบคอบ ไม่ว่าเรื่องอะไร ถ้าเห็นใครเขาจะทำอะไร ถ้าท่านไปแล้วท่านต้องทวนถาม อ้ายนั้นเตรียมแล้วหรือยัง อ้ายโน้นเตรียมแล้วยัง...รอบคอบ เพราะว่า มีอายุนาน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แต่ว่าตัวท่านเองมีแต่ช่วยคนอื่น ท่านไม่เคยไปขอร้องอะไรใคร สร้างวัตถุอะไรในวัดก็ไม่เคยไปรบกวนใคร ใครๆบอกว่า หลวงพ่อวัดเรามีแต่เอาไปให้คนอื่น ไม่เห็นเอาของคนอื่น มาให้วัดเรามั่งเลย ท่านก็ยิ้มอารมณ์ดี...วิธีการของท่านอย่างนั้น เพราะฉะนั้นจึงไม่มีใครรำคาญในการที่ท่านจะใช้ให้ทำอะไร เพราะเข้าใจใช้ อันนี้สำคัญ

เครื่องสมานมิตรไมตรี

เราก็เหมือนกัน จะใช้คนอย่าให้หนักใจ แล้วจะใช้ให้เขาทำอะไรต้องถามเขาเสียก่อน เออ! กินข้าวแล้วหรือยัง? ก็เป็นกันเอง แสดงว่าเราเมตตากรุณา ใจจะอย่างไรก็ตามใจ

ถามอย่างนั้นมันก็พอใจแล้ว เออ! นายยังคิดถึงเราแล้วมีอะไรก็แบ่งๆให้เขากินมั่ง เช่นว่ากินอะไรอร่อย...

เหลือไว้สักนิดหนึ่ง แล้วบอกว่านี่อร่อย ฉันกินแล้วก็
คิดถึงเอ็งเหลือเกิน เขาไปกินดูซิ อร่อยนักหนา

นี่เครื่องสมานมิตรอย่างนี้ ไปไหนมาไหนถามเรื่อง
ถามราว ทำอะไรเอาอกเอาใจเขาบ้าง

ไม่กล่าววาจาหยาบคาย ส่อเสียด

นายจ้างที่รู้จักเอาใจลูกจ้าง ลูกจ้างก็จะเกิดความรัก
เกิดความกตัญญู แล้วจะอยู่กันด้วยความสบาย
แม้ว่าเขาจะจากเราไป เขาก็ยังคิดถึงเรา คิดถึงความดี
ของเรา

แต่ถ้าเราใช้ถ้อยคำหยาบคายพูดกับเขา เขาก็
ไม่อยากอยู่กับเรา เวลาเขาไปเขาอาจจะเอาแหวนเพชร
ไปเสียดด้วยก็ได้ เรียกว่าหักคำพูดคำหยาบ เอาแหวน
ไปเสียดวงหนึ่ง อย่างนี้เราก็ขาดทุนเท่านั้นเอง เรื่องนี้
เป็นเรื่องสำคัญ

อีกอันหนึ่งที่เราไม่ควรพูด คือ คำส่อเสียด คำ
เปรียบเปรย กระแทบกระเทียบคนนั้นคนนี่ ให้เกิดความ
ทุกข์ความเดือดร้อน

เมื่อพูดเรื่องที่มีประโยชน์ไม่ได้ ก็ยิ่งเสียดีกว่า

เวลานี้ ในสังคมมนุษย์นี้ ใช้วาจาเป็นเครื่องประหารตี ประหารกันมากเหมือนกัน ไม่ใช่มีแต่การพูด การเขียน ก็มีเหมือนกัน คือเขียนลงไปบนหน้าหนังสือพิมพ์ เป็นถ้อยคำที่กระทบบุคคลอื่นในทางที่เขาเสียประโยชน์ไป เป็นเชิงหมิ่นประมาทอะไรไปบ้าง อย่างนี้ความจริงก็เป็น การไม่เหมาะไม่ควร เป็นเหตุให้เกิดความเสียหาย ควรจะงดเว้นถ้อยคำเช่นนั้น

ควรจะถือหลักไว้ว่า...ควรจะพูดแต่คำที่让别人สบายใจ ถ้าพูดคำที่คนอื่นสบายใจไม่ได้...ก็นิ่งๆ

พระพุทธเจ้าท่านสอนสาวกของพระองค์ว่า อริยสาวกเมื่อมาพบกันให้ทำกิจสองประเภทหนึ่ง...นิ่งอย่าง พระอริยเจ้า สอง...ถ้าจะพูดก็ให้พูดธรรมะ พระอริยเจ้า มีปกตินิ่งๆ ท่านไม่พูดมาก ถ้าท่านพูดก็จะพูดแต่ธรรมะเท่านั้น เพราะฉะนั้นจึงไม่มีเรื่องยุ่ง

พระสงฆ์ทั้งหลายเราก็เหมือนกัน ในเวลาที่พบปะสนทนากัน เราก็สนทนากันในเรื่องที่เป็นประโยชน์ ถ้าไม่สามารถพูดเรื่องเป็นประโยชน์ได้ ก็นิ่งเฉยๆเสีย

สนทนาแต่เรื่องที่ไม่กระทบกระเทือนบุคคลอื่น

ถ้าสมมติมีคนมาบ้านเราจะพูดเรื่องอะไรกันดี?
...เรื่องที่ไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น พูดเรื่องดินฟ้าอากาศ
ไม่กระทบกระเทือนใคร คุยกันไปตามเรื่องอย่างนั้น
คนที่มาก็พูดไปตามเรื่องอีก เรื่องดินฟ้าอากาศอะไรต่อ
อะไร แต่ถ้าพูดเรื่องคนแล้วไม่ได้...มันกระทบกระเทือน
ต้องมีการนิโทษเขาบ้าง ว่าร้ายอย่างนั้นอย่างนี้ หรือว่า
ชมเขาบ้าง มันก็เป็นเรื่องยุ่งทั้งนั้น

สนทนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้กัน

ถ้าเราไม่พูดเรื่องอย่างนั้น เราก็พูดเรื่องธรรมะ
ธัมมโฆ มาเจอกันก็พูดคุยกันอย่างนั้นเป็นการแลกเปลี่ยน
ความรู้กัน สมมติว่าเรามีลูกเต๋ว่าไม่นอนสอนไม่ฟัง
แล้วมีเพื่อนบ้านมาเยี่ยม มีวิธีการใดที่จะสอนเด็กดี
ให้เป็นเด็กที่สุขภาพเรียบร้อย คุณใช้วิธีการใด? มีอะไร
ก็เอามาคุยสู่กันฟัง มีวิธีเลี้ยงลูกอบรมลูกอย่างไร? สอน
คนดีให้เป็นคนเรียบร้อยได้อย่างไร? เราก็เอามาคุยกัน
เอามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

สมาคมแม่บ้านหรือสมาคมอะไรต่างๆ ไม่ทราบ เขาคุยเรื่องอะไรกัน ถ้าหากว่าใครไปประชุมแล้วคุยกัน อย่างนั้นบ้าง แลกเปลี่ยนกัน แนะนำเขาให้ไปวัดไปวา ไปฟังธรรมเสียบ้าง ให้อ่านหนังสือธรรมะ ถ้าคุยกันได้ อย่างนี้มันจะเข้าที่ มันจะเป็นประโยชน์แก่ชีวิตและแก่ ครอบครัว ตลอดจนถึงการงาน

ถ้าเราคุยเรื่องธรรมะ...ได้ประโยชน์ หรือคุยเรื่อง วิชาการกันในรูปอะไรต่างๆพอสมควรแก่เวลา เสร็จแล้ว เราก็กลับบ้านจะได้อะไรเป็นกำไรจากการนั่งคุยกันบ้าง ตามสมควรแก่ฐานะ ถ้าไปเจอกันแล้วคุยกันเรื่องคนนั้น คนนี้...ก็ไม่ค่อยจะได้อะไรเท่าใด

มองหาความดีของผู้อื่น ทำให้จิตใจเราดีขึ้น

มีพระพุทธานุชาตอยู่บทหนึ่งว่า คนเราถ้ามีแต่ เฟื่องโทษของบุคคลอื่น ก็เลศของผู้นั้นเจริญขึ้น อันนี้ น่าคิด คือใครที่เฟื่องโทษผู้อื่น...ความชั่วมันเจริญขึ้นในใจ เพราะดูแต่สิ่งชั่วทั้งนั้น เฟื่องว่าคนนั้นมันชั่วอย่างไร ร้าย อย่างไม่รู้ ใจเรามันก็พลอยชั่วขึ้นด้วย

เราควรมองหาความดีของคนอื่น พบใครควรจะดูว่าเขาดีอย่างไร เขากำหนด้าเจริญอย่างไร หาสิ่งเหล่านี้เหมือนกับว่า เราไปมองหาเพชรในกองขี้เถ้า ในกองกวรดกองทราย ได้มาสักเม็ดเล็กก็ย้งดี ถ้าได้เม็ดใหญ่ก็ย้งดีใหญ่ เราก็มองหาความดีในตัวเขา ขณะที่เรามองหาความดีของคนอื่นนั้น...จิตใจเราก็ตีขึ้น

พูดแต่ความดีของผู้อื่น จิตใจเราก็ตีตาม

การพูดก็เหมือนกัน...

ถ้าเราพูดความชั่วของคนอื่นบ่อยๆ เรามันก็จะชั่วลงไปเรื่อยๆ ถ้าเราพูดถึงความดีของคนอื่นบ่อยๆ เราก็จะดีขึ้น จึงควรหัดเหมือนกันเรื่องนี้

หัดพูดถึงความดีของคนอื่น แม้เขาจะมีความชั่วอยู่บ้างเราก็ไม่พูด เพราะพูดแล้วมันก็ไม่ได้อะไร คนฟังก็ไม่มีอะไรดีขึ้น แต่ถ้าเราพูดถึงความดีของคนอื่น ทำให้คนอยากจะเป็นคนดีบ้าง เพราะมีคนชมว่าดีอย่างนั้นดีอย่างนี้ คนที่ฟังก็อยากจะเป็นเช่นนั้นบ้างเมื่อได้ฟังบ่อยๆ จิตใจก็จะดีขึ้น

พูดเพื่อสร้างสถานภาพทางใจของผู้ฟัง

อีกประการหนึ่ง เราเข้าใจใคร เราต้องสังเกตว่า คนนั้นเขามีปัญหาอะไรบ้าง? เขามีความทุกข์ มีความไม่สบายใจด้วยเรื่องอะไร หาโอกาสที่จะพูดจาแนะนำ ปัญหาชีวิตให้แก่เขา เพื่อให้เขาคลายจากความทุกข์ ความเดือดร้อน บางคนมีความทุกข์อยู่ในใจ ไม่รู้ว่าจะระบายกับใคร ที่ไปฆ่าตัวตายทำลายตัวเองมันก็เรื่องอย่างนั้น...เรื่องไม่รู้จะพูดกับใคร

คนเราถ้าเห็นใครไม่สบายใจ ควรจะเข้าไปพูดคุย ปลอดภัย ไปได้ตามแสดงความสนิทสนมเป็นกันเอง เพื่อจะได้แก้ปัญหาวินิจฉัยบ้าง เห็นเขาหงอยเหงา เราก็ชวนคุยในเรื่องอะไรก็ได้ แล้วไม่เท่าใดเขาก็เปิดอกให้เราดู พอเรารู้...เราก็ช่วยแก้ปัญหามา ช่วยพูดช่วยจาช่วยแนะนำ...ชวนคุยให้เขาสบายใจ มีอะไรก็เอามาแบ่งให้กันบ้าง มีของกินก็เอามาแบ่งให้เขากินบ้าง เขาก็เกิดอารมณ์ว่า เออ...โลกนี้มันน่าอยู่ มีแต่คนยิ้มกับเรา... มันก็สบายใจ ในการช่วยกันในรูปแบบอย่างนี้ก็เป็นความดี เป็นการสร้างสถานภาพทางจิตใจให้ดีขึ้น

ทานทางคำพูด

ในเมืองไทยเราทุกๆ ไปนั้น การให้ทานทางคำพูด มีน้อยไป คือหมายความว่า ให้คำสอน คำเตือน น้อยไป ควรจะให้กับมากๆ แนะนำพร้าเตือนกัน เช่นคนอยู่ด้วยกันมากๆ มีอะไรเป็นปัญหาก็ช่วยแก้ไข ช่วยปรับปรุงกัน แนะนำกัน นี่เรียกว่าเป็นมิตรในทางความทุกข์ความสุขอย่างแท้จริง ช่วยเหลือกันตามสมควรแก่ฐานะ เป็นเหตุให้เกิดความสุขความสงบ

ถ้าเวลาไหนใจไม่สบาย นั่งสงบใจ ให้สังเกตดูตัวเอง ถ้าเรารู้สึกว่าอารมณ์มันซั๊กจะไม่ดีแล้ว นั่งลง... สงบใจเสีย สวดมนต์เสีย ไหว้พระสวดมนต์สงบจิตใจ ทำจิตทำใจให้มันดีแล้วก็ค่อยพูดค่อยจา ถ้าอารมณ์ยังไม่ดีแล้วก็ไม่ต้องพูดกัน อันนี้จะช่วยให้เกิดความรัก ความสามัคคี อยู่ร่วมกันด้วยความสุขสมปรารถนา

ดังที่ได้กล่าวมาเกี่ยวกับเรื่องคำพูดวันนี้ ก็สมควร
แก่เวลา ขอจบการแสดงปาฐกถาไว้แต่เพียงเท่านี้

ปาฐกถาแสดง ณ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ปากเกร็ด นนทบุรี

• เส้นทางชีวิต •

อมตวาจาปัญญาชั้นทภิกขุ

เมื่อใด...แกงจืดไม่เป็นรสนั้นแหละ
เขาจึงรู้ว่า...เกลือมีประโยชน์แก่เขา
ในชีวิตประจำวันก็เป็นเช่นเดียวกัน
ตามปกติ...

เราทุกคนมีความเป็นอยู่อย่างสะดวกสบายนั้น
เพราะเรามี...การเดินถูกระดมะ...อยู่แล้ว
ถ้าผิดธรรมะ...ก็ต้องเดือดร้อน
แต่เพราะขาดการศึกษา จึงไม่เข้าใจ
บุคคลใดที่รักจะให้ชีวิตตนราบรื่น
...จึงควรสนใจในวิถีชีวิต
ควรเรียนรู้ว่า ตนจะเดินอย่างไร...
ชีวิตจึงจะปลอดภัย เรียบร้อย
เหมือนอย่างเราจะเดินทางไปไหนๆ
การไปโดยรู้จักเส้นทางอย่างดี
กับการไปโดยไม่รู้จักเส้นทาง
...อย่างไรจะสะดวกกว่ากัน...

• แบ่งปัน •

อมตวาจาปัญญาอันมหัศจรรย์

ในการปฏิบัติธรรมนั้น

ประการแรกที่สุด ก็คือ

...จงมอบกายถวายชีวิตต่อพระบรมครูของเรา

...ยินดีอยู่ในคำสั่งสอน ในคำเตือน ทุกอย่าง

...ยอมใจของท่านให้อยู่ภายใต้การนำของพระองค์

ความจริงรักภักดีก็จะเกิดขึ้น

คนที่รักพระองค์แล้ว ก็ยอมไม่ฝ่าฝืนคำสั่งสอน

ถ้า ฝ่า ฝืน . . .

ก็หมายความว่าไม่จงรักภักดีต่อพระองค์

แต่กลับไปรับความชั่วมาตามใจตัวเอง

การตามใจตัวเองยอมก่อให้เกิดความทุกข์เสมอ

เมื่อยอมตนอยู่ในคำสั่งสอนของพระองค์แล้ว

ขั้นต่อไป . . .

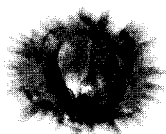
ก็จงเสียสละสิ่งที่ตนมีตนได้นั้นเพื่อผู้อื่นบ้าง

อย่า...เป็นคนเห็นแก่ตัว

อย่า...แสวงสุขเฉพาะตนเพียงคนเดียว

• สิ่งปรุ่่งแ่ต่ง •

อมตวาทจาบัญญานันทภิกขุ

วันเวลายี้ล่ว่งไปรวดเร็วเหลือเกิน

ล่ว่งไปไมใช่แ่ต่งเวลา...

แ่ต่งทำให้ชีวิตของเราเปลี่ยนเปล่งไปด้วย

เติ ก ๆ ...

ก็เปลี่ยนเปล่งไปในทางเติบโตขึ้น

ผู้ให้ญ ...

ก็เปลี่ยนเปล่งไปในทางแ่กลง

แ่ล้วที่สุดก็ถึง

... ความแตกดับ ...

อันเป็น... เรือ่องธรรมดา... ของมนุษย์

เพราะว่า...

ร่างกายของมนุษย์เรานี้เกิดจากการปรุ่่งแ่ต่ง

สิ่งใดที่เกิดจากการปรุ่่งแ่ต่ง...

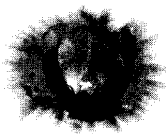
สิ่งนั้นจะอยู่ได้เมื่อเครื่องปรุ่่งแ่ต่งนั้นพร้อมเพรียงกันอยู่

ถ้าวัตถุที่เข้าปรุ่่งแ่ต่งนั้นเกิดไม่พร้อมเพรียงกัน

สิ่งนั้นก็ต้อง... แตกสลาย...

• เวลา •

อมตวาจาปัญญา นันทภิกขุ

...เวลา...

เป็นของมีค่าสำหรับชีวิต

พระพุทธเจ้าท่านสอนให้เราขยัน ก็ด้วยคิดถึงเวลา

คิดว่า เวลาล่วงไปๆ บัดนี้ฉันทำอะไรอยู่

เพราะว่าถ้าไม่ทำอะไร...เวลาก็สูญไปเปล่าๆ

สูญเสียอะไรก็ไม่สูญเสียเท่าสูญเสียเวลา

เรียกว่า... เสียเวลานี้เสียหายมาก

เพราะเวลานั้นไม่ได้ผ่านไปเฉยๆ

มันทำชีวิตของเราให้ซบดง

...ให้แก่ลงไป ให้ซำรุดลงไปด้วย

แล้วถ้าแก่เปล่าๆ จะมีค่าอะไร เรียกว่า... อยู่ให้มันรกโลก

ให้หนักแผ่นดิน ไม่ได้ทำแผ่นดินให้มีคุณค่า

ท่านจึงจำแนกคนที่เกิดมาในโลกนี้ไว้ ๓ ประเภท คือ

๑. เกิดมาทำโลกให้งดงาม

๒. เกิดมาทำโลกให้ทราม

๓. เกิดมาทำโลกให้มันเต็มจำนวนคนเท่านั้นเอง

• ให้อภัย •

อมตวาจาปัญญาเน้นทภิกขุ

ถ้าการ...ให้อภัย...

ขยายตัวกว้างออกไปเพียงใด

ความสุข...ก็ย่อมมีมากเท่านั้น

“การให้อภัย” นี้แหละ

เป็น...การให้อันประเสริฐสุด

เป็น...“ยอดทาน” ก็ว่าได้

ทานที่เราให้กันโดยมากเป็นวัตถุ ข้าวของ

...เสื้อผ้า อะไรต่างๆ นั้นมันเป็นของภายนอก

สู้ให้ของภายในไม่ได้ คือ...ให้อภัย

ไม่ถือโทษโกรธตอบใครๆ

ไม่รับเอาสิ่งชั่วร้ายเข้ามาไว้ในใจของเรา

แต่ว่า...

ทำจิตใจของเราให้มันว่างจากอารมณ์เหล่านั้น

เหมือนไม่มีอะไรเกิดขึ้น

เห็นคนนั้น...เราก็แผ่เมตตาไว้

สงสารเขาที่มีสภาพจิตใจตกต่ำอย่างนั้น

• เสียดสละ •

อมตวาจาปัญญาอันมหิกขุ

ในโลกนี้...

ถ้าขาดการ...เสียดสละ...ต่อกันเสียแล้ว

บุตรธิดา...จะมีได้รับการอนุเคราะห์จากบิดามารดา

ศิษย์...จะมีได้รับความรู้จากครูอาจารย์

เพื่อนไม่มีความเสียดสละต่อเพื่อนกัน

...ความเห็นแก่ตัวจะปกคลุมโลก

ต่างคนก็จะอยู่กันตามชอบใจ

ความเห็นอกเห็นใจแก่กันก็ไม่มี

ความโกลาหล ความวุ่นวาย ก็ปกคลุมโลก

อา!...มันเป็นภาพที่น่าสยดสยองเสียจริงๆ

ปัญญาหาของโลก

ที่นักการเมือง นักการทูต นักการทหาร

และนักการร้อยแปด คิดสะสางกันอยู่

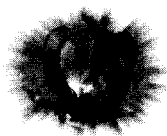
แต่ยิ่งสาง...ยิ่งยุ่ง...นั่นเป็นเรื่องเนื่องมาจาก

การไม่รู้จักเสียดสละกันบ้างนั่นเอง

ทุกคน...อยากเอา...กันทั้งนั้น

• ความเชื่อมั่น •

อมตวาจาปัญญา นันทภิกขุ

เวลาทำอะไร...ต้อง “เชื่อมั่น” เสียก่อนว่า

... ตน ต้อง ทำ ได้ แน่ ๆ ...

คิดวิหการกระทำต่อไปว่า

วิธีใดจะถึงจุดหมายที่ตั้งไว้

เมื่อแน่ใจก็เดินตามวิธีนั้นอย่างรอบคอบ

ถ้าหากมีการ... ผิด พ ล า ด... ขึ้นบ้าง

ก็เป็นเรื่อง... ธรรมดา ...

ไม่ต้องกลัวใจในสิ่งที่ผิดไปแล้ว

เพราะความกลัวใจ

มิได้ช่วยให้เป็นความผิดกลายเป็นความถูกขึ้นมาเลย

ถ้าผิด...ก็ค้นหาต่อไปว่าจะอะไรผิด

ผิดเพราะอะไร...รับหาเหตุแก้ไขทันที

พอพบจุดแล้ว...ก็ ดำ เนิน ต่ อ ไป

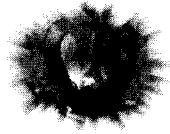
ถ้าเราทำอะไรผิดลงไปแล้วไม่ยอมรับว่าตัวทำผิด

จะ แก้ ไห้ อ ย่ า ง ไ้ ?

ฉะนั้น ต้องยอมรับว่าผิดเสียก่อน แล้วจึงแก้ไขได้

• แพ้เพื่อชนะ •

อมตวาจาบัญญัติอันทวิกขุ

การที่เกิดความยุ่งยากบ่อยๆในหมู่มนุษย์
ก็เรื่องไม่มีการยอมรับผิดในเรื่องผิดนั่นเอง
ใครทำผิดแล้วไม่ยอมรับ...
ทีนี้คนหนึ่งเขารู้ว่า...

คนนั้นทำผิดแล้วไม่ยอมรับผิด

...ก็เกิดความรังเกียจ เกิดความไม่ชอบใจ

เกิดความระแวงสงสัย ต่อไปก็เกิดปัญหาใหญ่

สร้างความทุกข์ความเดือดร้อนขึ้นในหมู่คณะ

ผลที่สุด...

ก็แตกความสามัคคี

ความรู้ตัวว่าผิดแล้วยอมรับเสียโดยดี

ไม่ตอบแทนความโกรธด้วยโกรธตอบ

ตั้งใจฟังความคิดเห็นของทุกคน

และไม่คัดค้านสิ่งใดโดยไม่จำเป็น

นี่เป็น...

“การยอมแพ้เพื่อความชนะในบั้นปลาย”

บันทึกการจัดพิมพ์

ธรรมสภา สถาบันบันลือธรรม ขอกราบนมัสการขอพระคุณ พระเดชพระคุณพระพรหมมิ่งคลาจารย์ หลวงพ่อปัญญานันท์ภิกษุ องค์แสดงปาฐกถาธรรมในหนังสือชุด “คือ...ชีวิต” เป็นอย่างสูง อันเป็น ปาฐกถาธรรมที่เมตตาแสดงแก่สาธุชน เป็นเรื่องที่น่าสนใจง่าย แต่ทรง คุณค่าและมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน

ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม ได้จัดพิมพ์หนังสือชุดนี้ขึ้น เป็นธรรมสังฆการะและอาจารย์อุปัชฌาย์ของคุณ แสดงกตเวทิตาแด่หลวงพ่อ ปัญญานันท์ภิกษุ พระผู้มีเมตตาและมีพระคุณอย่างสูงยิ่งต่อธรรมสภา อันเป็นการประกาศเกียรติคุณแห่งองค์แสดงปาฐกถาแห่งหนังสือชุดนี้

หนังสือชุด “คือ...ชีวิต” จัดพิมพ์จำนวน ๑๒ เรื่อง ดังนี้

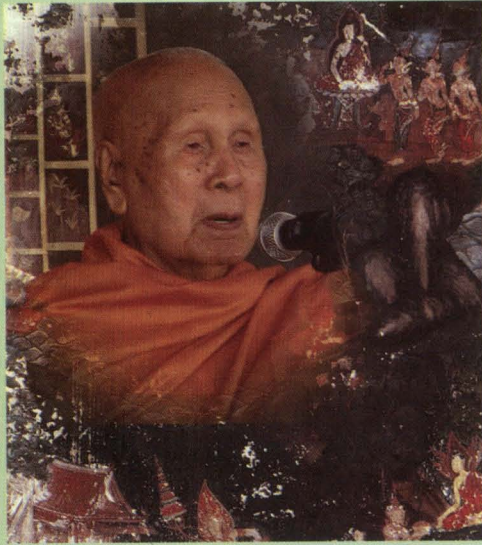
เรื่องที่ ๑ คิดดี	เรื่องที่ ๒ พุดดี
เรื่องที่ ๓ ทำดี	เรื่องที่ ๔ คบคนดี
เรื่องที่ ๕ ไปสู่สถานที่ดี	เรื่องที่ ๖ รฐานของชีวิต
เรื่องที่ ๗ รู้จักตนเอง	เรื่องที่ ๘ การควบคุมจิต
เรื่องที่ ๙ เก็บความโกรธ	เรื่องที่ ๑๐ การปล่อยวาง
เรื่องที่ ๑๑ สุข ทุกข์ อยู่ที่ใจ	เรื่องที่ ๑๒ จิตที่ฝึกดีแล้ว

ธรรมสภาได้รวบรวมหนังสือและสื่อธรรมะไว้บริการแก่ท่านสาธุชน จากสำนักพิมพ์และสำนักปฏิบัติธรรมทั่วประเทศ ท่านที่สนใจเลือกชมได้ที่

ศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา

๒ - ๖ ถนนบรมราชชนนี เขตทวีวัฒนา กทม. ๑๐๑๗๐ โทร. (๐๒) ๔๔๑๖๐๔

● สถาบันบันลือธรรม กราบเรียนเชิญท่านสาธุชนร่วมฟังพระธรรมเทศนา ในรายการ **พบพระ พบธรรม** ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ บริเวณห้องประชุมสถาบันบันลือธรรม อาคารศูนย์หนังสือพระพุทธศาสนา สาธุชนที่สนใจสอบถามองค์บรรยายธรรมได้ที่ โทรศัพท์ (๐๒) ๔๔๑๑๕๓๕

คนเราต้องทำใจให้สงบเย็นไว้ จะพูดอะไรมันก็
สบาย มันก็ไม่วุ่นวาย ไม่เดือดร้อน วาจาที่เปล่งออกมา
จะกลายเป็นวาจาที่ดีงาม

เราอยู่กับคนหลายๆโดยเฉพาะกับคนที่ใช้นี่สำคัญ
คนใช้ก็ต้องระวังอย่าพูดจาหยาบคายกับเขา ต้องพูดคำ
ที่เรียกว่าอ่อนหวาน นิ่มนวล ให้เขาสบายใจ จะใช้อะไร
เขาก็ใช้ไปเถอะไม่เป็นไรแต่ว่าพูดให้มันอ่อนหวาน

หลวงปู่ปัญญานันทภิกขุ

WWW.THAMMASAPA.COM

ISBN : 978-974-09-3263-5

9 789740 932635

ขอกราบขอบพระคุณแด่ทุกท่านที่สนับสนุน และสมทบการจัดพิมพ์หนังสือธรรมะเล่มนี้
โปรดช่วยอุปถัมภ์ในการจัดพิมพ์เพื่อการเผยแผ่ธรรมะ ในราคาเล่มละ ๒๐ บาท